

SCHOUTAMBT

EN

HEERLIJKHEID

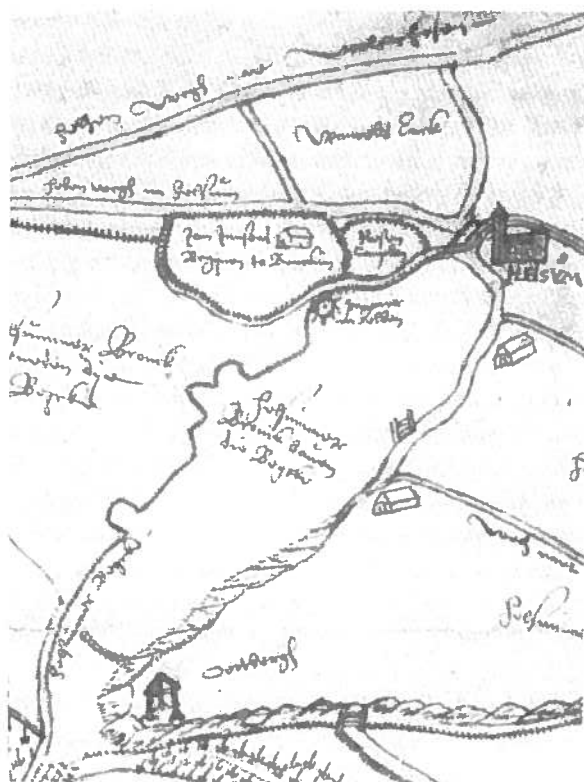

“IS CABELIAU KABELJAUW?”

door P. Burgsteyn Czn.

Ik neem aan dat u ze wel kent, die muurvast zittende onderzoeken. Als genealoog heb ik diverse voorouders van wie het onderzoek muurvast zit. Soms zit het echter mee, en krijg je een aanknopingspunt uit een geheel andere hoek dan dat je verwachtte. Dit artikel gaat over zo'n toevalstreffer die de gevestigde kennis toch enigszins overhoop gooit.

In het Oud Notarieel Archief (ONA) van de gemeente Rotterdam viel mijn oog op een akte waarin de naam “Heylsom” voorkwam. Dit was zo'n akte die ik vroeger terzijde had gelegd aangezien ik “genealogisch niets te zoeken heb in Heelsom”, en het is geen Renkum, “dus niets voor Pa”. Maar met het overlijden van mijn vader is alles anders geworden. Om zijn gedachtegoed levend te houden, probeer ik nu ook actief te zijn binnen “historisch Renkum”. Onze beider archieven worden ineen geschoven, en gaan verder onder de naam “collectie Burgsteyn”. De eerste resultaten kunt u overigens zien op de website www.burgsteyn.info, maar dat terzijde.

Verder met “mijn” akte. Kort samengevat is de inhoud van de akte “Tanneken van Kemel weduwe van Jan Kabbeljaww wonende te Dordrecht, verklaart verkocht te hebben aan Dirck Otten molenaer en pampiermaecker, wonende te Heylsom in de heerlijkheid Doolewaert in Gelderlant, een pampiermolen te Heylsom, voor 500 carolusgulden af te betalen in termijnen”(1). De akte is gedateerd 4 juni 1625. Uiteraard kon ik de akte op dat moment niet plaatsen, en diende een nader onderzoek plaats te vinden. Nu dat nadere onderzoek achter de rug is, denk ik dat deze akte weer zo'n pareltje is in het leven van een “historicus”, en dat zal ik u eens haarfijn uit de doeken doen.

Afbeelding 1 “In 1602 de plaats van de Heelsumse molens volgens B. Kempinck”.
(Foto collectie Burgsteyn).

Eerst diende ik iets meer te weten te komen over de papiermolen waarover gesproken werd. Op internet is een zeer fraaie site waar in het kort alle molens behandeld worden in de provincie Gelderland, zo ook die van Heelsum en Doorwerth. Dit betreft de site van Jeroen & Gerdien Nikkels (2). Uit de gegevens van deze site kwam slechts één molen in aanmerking, en wel de “eerste Heelsumse molen” ofwel de “oude watermolen”. Volgens de site was hiervan bekend:

- 1602 molen komt al voor op een kaart (3)
- 1611 mogelijk heeft Jellis van Zandvliedt hier gewerkt als papiermaker
- 1616 molen wordt nog genoemd
- 1639 molen wordt niet meer genoemd.

De “tweede Heelsumse molen”, die daarop volgde, werd pas in 1669 gelegd, dus die kon nooit in aanmerking komen als de in de akte genoemde molen.

Volgens H.C.J. Erkens lag de eerste oude papiermolen overigens aan de oostkant van de Heelsumse beek, iets ten zuidwesten van de kerk (4). Dit stemt overeen met de akte, daar het gebied ten zuid(oost)en van de beken in Heelsum vroeger tot Doorwerth (in de akte Doolewaert genoemd) behoorde (zie afb. 1).

Nu ik wist welke molen bedoeld werd, was het zaak eens iets meer te weten te komen over Jan Kabbeljauw, en dezelfde site gaf daar ook een oplossing voor, want wat bleek? De “bovenste Jeruzalemse molen” (of achterste molen) te Velp was in 1603 in erfpacht van “Jan (Johan) Cabbelliau”, in welk jaar de korenmolen een papiermolen werd. In 1614 wordt Jan zelfs vermeld als eigenaar. Opmerkelijk hierbij was dat in 1605 “Jhelis van Santvliet” papiermakersknecht was. In 1618 was de in papiermakerskringen bekende “Frans van Aelst” pachter en papiermaker, terwijl hij in 1639 als eigenaar genoemd wordt. Dit laatste (het jaar 1639) zou pas later in het onderzoek enige relevantie krijgen, maar daarover dus ook later. Bij de “bovenste Jeruzalemse molen” lag ook de “benedenste Jeruzalemse molen”, en deze had Jan Cabbelliau eveneens in erfpacht in 1603 en in eigendom in 1614.

Alles paste dus perfect in elkaar. Aannemende dat “Jan (Johan) Cabbelliau” en “Jan Kabbeljauw” een en dezelfde persoon zijn, kan geconcludeerd worden dat hij (mij toen bekend) drie papiermolens in eigendom heeft gehad, twee te Velp en één in Heelsum (Doorwerth). Na zijn dood verkocht zijn weduwe er in ieder geval één, in 1625. Aangezien Jan in de “papiermolens” zat, en ik geen bewijs heb gevonden dat de molen voor zijn dood eigendom was van zijn echtgenote, neem ik voor het gemak aan dat Jan dus ook de eigenaar was van de Heelsumse molen. Het daadwerkelijke bewijs ligt mogelijk verborgen in de archieven van Dordrecht.

Dat ik hierin niet alleen stond, is onder andere te lezen in Nederlandse Historiën. “Een broer van Abraham en Jonas Cabeljau was nog Jan Cabbeljau (Cabbelliau) koopman te Dordrecht ... Jan was nog betrokken bij de papierindustrie te Roozendaal nabij Velp”(5). Een andere zinsnede uit dit artikel trok mijn speciale aandacht, en deze was “Abraham stichtte Göttenborg en hervormde de Zweedse financiën.”

Voorwaar een zeer vooraanstaande en niet onbemiddelde familie die zeker enig nader onderzoek waard was. Niet dat dat enige relevantie had met de gemeente Renkum, maar ik wilde meer weten over de familie, want ik kreeg hier ineens ook te maken met twee broers met een vrijwel gelijkkluidende voornaam (Jan en Jonas). Ik zal niet te diep op dat onderzoek ingaan maar u in vogelvlucht een schets van de familie geven.

Handwritten Dutch text, likely a church record or legal act. The text is written in a cursive script and is partially obscured by a large diagonal line. The visible text includes: "Joannes Cabbelliau", "Anna van Brughen", "Rottendam", "Leiden", "1567", "1587", "Engeland", "Meston", "Wilhelmus".

Afbeelding 2 "1^e deel van de akte". (Foto collectie Burgsteyn).

Ik heb inmiddels veel gegevens omtrent het geslacht Kabeljauw (in diverse schrijfwijzen). Niet alles rijmt op dit moment met elkaar, derhalve wil ik mij beperken tot hetgeen nu "zeker" is, en enige relevantie heeft met "onze moleneigenaar".

Er was een(s) Joannes Cabbelliau, gehuwd met Anna van Brughen. Van deze Joannes wordt vermeld dat hij in 1567 verhuist van Gent naar Leiden. In 1587 is hij betrokken bij een complot om de Leidse regering af te zetten. Dit mislukt, en hij wordt bij verstek veroordeeld om te worden onthoofd. Hieraan voorafgaand zouden hem als meinedige eerst "de voorste vingers" afgehakt worden, terwijl hij erna gevierendeeld zou worden, en de vier delen alsmede zijn hoofd geplaatst zouden worden op de stadspoorten van Leiden. Hij wist zijn straf te ontlopen, want hij was inmiddels met zijn gezin gevlucht naar "Meston", een plaats in Engeland. Dat hij bij zijn samenzwering in goed gezelschap verkeerde, mag blijken uit het feit dat een van de andere samenzweerders prof. Adriaen Saravia was. Deze wordt gezien als de mogelijke dichter van het "Wilhelmus".

Uit het huwelijk Cabbelliau-van Brughen zijn mij in ieder geval de navolgende kinderen bekend :

1. Abraham Cabbeljauw, gehuwd met Maria van Leest.
2. Anna Cabbeljauw, gehuwd met N.N. Prins.
3. Jan Cabbeljauw, gehuwd met Tanneken van Kemel.
4. Jonas Cabeljiau, gehuwd met Susanna Stevens van Quickelbergen.

De drie kinderen bleven niet in Engeland, Jan (de onder 3 genoemde) woonde al in Nederland alwaar hij in 1586 was gehuwd, doch kwamen weer terug naar Nederland. Het ouderlijk paar bleef echter in Engeland wonen.

Abraham, geboren in 1571 te Leiden, huwde in 1590 te Engeland met Maria van Leest. In 1591 komen we hem tegen in Amsterdam, waar hij als koopman het burgerrecht koopt (6). Hij was een ondernemend man, zo voer hij in 1597 naar Brazilië, wordt gezien als de eerste Nederlander in Suriname, en op een of andere manier, mij tot op heden onbekend, heeft hij een affectie voor Zweden.

Op zijn voordracht gaan vele gezinnen naar Götenborg, en tracht hij de stad te laten opbloeien. Dat dit een diepere achtergrond heeft, bewijst het feit dat de Zweedse koning hem in 1607 benoemt tot directeur van de Zweeds-Persische compagnie. In 1608 wordt hij door de koning benoemd tot directeur van de mijnen rond Götenborg, en in het volgende jaar zelfs als burgemeester van die stad. Als de stad in 1612 door de Denen wordt verwoest, komen we hem weer tegen te Amsterdam als opperbevelhebber van de Zweedse vloot. In 1614 wordt een zoon geboren uit de relatie tussen de Zweedse Koning Gustaaf Adolf en de dochter van Abraham, Margaretha, hetgeen de band weergeeft tussen de familie Kabbeljauw en het Zweedse koningshuis. Nadat hij in 1615 voor langere tijd in Amsterdam verbleven heeft, wordt hij gevraagd om Götenborg weer op te bouwen. Uiteraard geeft hij hieraan gehoor, en als Götenborg in 1621 stadsrechten krijgt, zit hij met tien andere Nederlanders in het eerste stadsbestuur, terwijl hij in 1645 aldaar overlijdt. Hij is de meest bekende telg van het geslacht, alleen aan hem zou ik een heel artikel kunnen wijden.

Voor de andere kinderen moest ik weer naar Rotterdam, de plek waar ik “mijn” akte gevonden had.

Over Anna vond ik niet zo veel, slechts dat ze twee kinderen had, genaamd Annetgen Prins en Hendrik Prins, beiden overleden vóór december 1633 te Oost Indië.

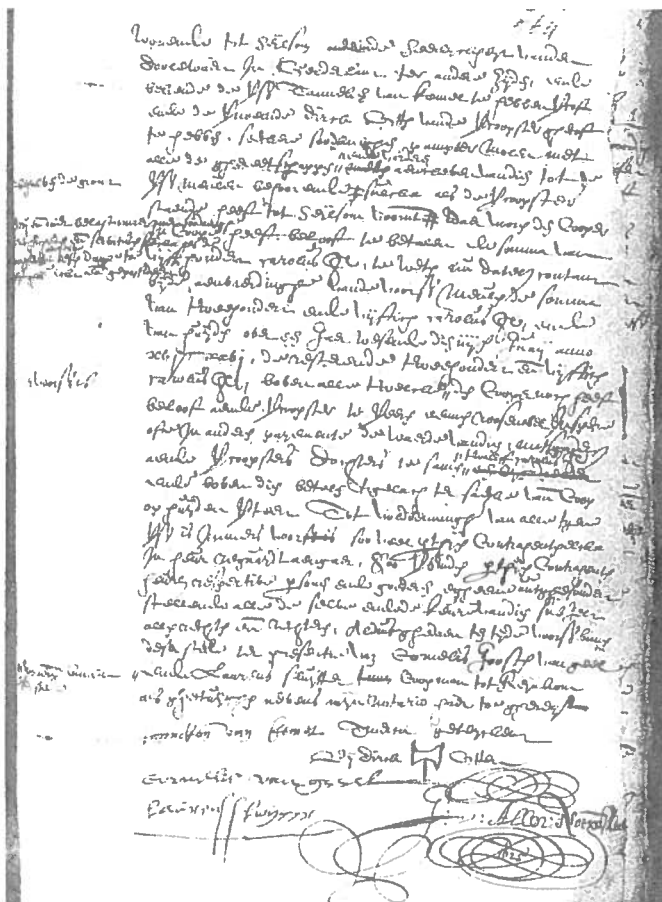
Bleven over Jan en Jonas, en beide namen zijn heel goed door elkaar te halen. Terug dus naar het archief van Rotterdam.

We komen het geslacht in Rotterdam al tegen in 1608, als een Jonas genoemd wordt als “lakengrossier”, oud 30 jaar. Hij zal dus geboren zijn rond 1578, en vermoedelijk ook te Leiden. In 1621 wordt Jonas genoemd in een akte omtrent de “pampyermolen den Bryel”, ziehier opnieuw een vermelding van een papiermolen in het geslacht. Of “den Bryel” een eigennaam is geweest of de plaats den Briel, heb ik verder niet onderzocht, maar dat het geslacht met papier en molens te maken had, is duidelijk.

Jonas Cabeljauw kom ik wederom tegen op 25 juni 1632 als hij met zijn vrouw een testament laat maken. Hierin worden zeven kinderen genoemd, terwijl ik in december 1632 zijn vrouw Susanna van Quickelberch als weduwe ontmoet. Haar kom ik hierna veelvuldig tegen, maar de meest opmerkelijke akte is die van 25 november 1637 (7). Op die datum wijzigt zij haar testament, en wel met het feit dat haar zoon “Jonas Cabeljaeu” haar papiermolen, staande in “Vellip in Gelderlandt” voor 3000 gulden of 300 gulden minder dan andere bidders mag overnemen, mogelijk een teken dat haar man Jonas de molen in zijn bezit heeft gehad, en zij de molen in familiebezit wil houden.

Twee jaar later wordt Frans van Aelst als eigenaar genoemd. Eerder in dit verhaal heb ik het jaartal 1639 genoemd, toen Frans een Velpse molen in eigendom had die daarvoor aan een Jan (Johan) Cabbeliau toebehoorde. Naar mijn mening is er dus sprake van een misverstand, en moet Jan (Johan) eigenlijk Jonas zijn?

De verkoop zou gesloten zijn voor notaris Dirck Block, notaris te Rotterdam, wiens protocol verloren gegaan is. De akte wordt aangehaald door H. Kerckamp (8). Hij vermeldt ook dat de erven van Jonas Cabeliau, te weten de weduwe Susanna Quickelberg en haar zoon Abraham, de molen verkochten, waaruit blijkt dat Jonas (de zoon) in ieder geval de molen niet gekocht heeft. Kerckamps boek "Waterraderen" heb ik tot mijn spijt (nog) niet in handen gehad, en wat zijn bron is geweest, is dus voor mij ook onduidelijk.

Afbeelding 3 "2e deel van de akte". (Foto collectie Burgsteyn).

Jan Kappeljauw, de derde broer, komt slechts één maal voor in het Rotterdamse ONA, en wel in de akte die hierboven al beschreven is. Hij zou de oudste van de broers zijn, en geboren te Gent in 1564/1565 (9). Hij huwde te Leiden op 5 april 1586 met Tanneken van Cemmele (van Kemel). Na zijn huwelijk is het gezin naar Dordrecht getrokken, waar hij meermaals als koopman wordt beschreven. Het is dus echt een toevalstreffer om deze voor ons van belang zijnde akte van een weduwe van een koopman uit Dordrecht in Rotterdam aan te treffen.

Ik ben Tanneken (Kemel) nog een keer tegengekomen als zij getuige is bij de doop van Maria, dochter van Lucas van der Hage en Catharijne N.N (10). Maria wordt hervormd gedoopt te Ridderkerk op 6 oktober 1594. Tanneken wordt in de akte genoemd als huisvrouw van “Jan Cabeliau den zoon”, en is woonachtig te Dordrecht.

Mijn eerdere gedachtegang dat “Jan” uit Heelsum dezelfde was als de “Jan (Johan)” uit Velp was dus totaal verkeerd. Het waren twee broers, waarbij de Velpse “Jan” ten onrechte zo wordt genoemd: hij was genaamd “Jonas”. Gelukkig verkeerde ik tot op dit moment in goed gezelschap.

Terug naar de molen in de akte van 1625. H. Hagens is kort over die eerste Heelsumse molen, en zegt “over deze molen, waarmee de naam Pannekoek annex moet zijn geweest, is verder niets bekend” (11). Omtrent de Velpse molens geeft hij aan dat de bovenste molen op Jeruzalem vermoedelijk gebouwd is door Johan Cabeliau, en dat in 1639 de bovenste en benedenste molen over gingen in handen van Frans van Aelst, en wel door “Cabbeliau’s erfgenamen”.

Hagens vermeldt overigens bij de Heelsumse korenmolen (ook een watermolen, gelegen bij de Veentjesbrug) dat deze in 1624 verpacht wordt aan Derck Otten, vermoedelijk dus de Dirck die in 1625 de eerste Heelsumse papiermolen koopt.

Ook H. Voorn is kort bij zijn beschrijving van de eerste Heelsumse molen (12). Hij zegt “de enige ons bekende papiermaker, van wie wij vermoeden dat hij hier heeft gewerkt, is Jellis van Zandvliedt.” Uitbreider is hij over de Velpse molens, en de familie Cabbeliau. Hij noemt de (oude) Johan (door met Joannes aangeduid), alsmede zijn zoons Jan en Jonas. Jan of Johan noemt hij als degene die gehuwd was met Tanneken van Cemmele, en Jonas als de echtgenoot van Susanna Quickelberg. Omtrent de molens geeft hij aan dat in 1639 Frans van Aelst “sekere papiermolen genaemt het goet ter Olymolen” kocht van “Cabeliau’s” erfgenamen. Dit doet hij in een stukje over Jan Cabeliau, waarbij de indruk ontstaat dat het zijn erfgenamen zijn. Hierna schrijft hij “de verkoop had plaats voor de Rotterdamse notaris Dirck Block, wiens protocol verloren is gegaan.” Vervolgens haalt hij Kerkkamp aan, en de erven die hij noemt. Daarna “hij moet de Velpse molens hebben gekocht of geërfd van zijn broer Jan. Diens sterfjaar is ons niet bekend. Hij heeft op 3 december 1622 te Dordrecht met zijn vrouw een mutueel testament gemaakt, waarbij zijn broer Jonas tot voogd van eventuele minderjarige kinderen werd benoemd. Jan Cabeliau was toen “sieckelijk te bedde leggende”. Voor mijn gevoel is Voorn niet geheel eenduidig in het gebruik van de beide voornamen, hetgeen ik echter niet bewijzen kan daar ik niet alle door hem geraadpleegde archivalia onder ogen gehad heb. De in dit artikel genoemde eindnoten zijn de bronnen die ik geraadpleegd heb, en niet de daarin genoemde bronnen. Wellicht zou een minutieus bronnenonderzoek opheldering kunnen brengen.

Wellicht heeft Voorn gelijk dat de Velpse molen (de bovenste) gelegd is door Jan, en later overgenomen door Jonas. Feit blijft dat de weduwe van Jonas de molen in bezit heeft gehad zoals de akte uit 1637 aangeeft, en ik in Rotterdam niets gevonden heb dat op een overdracht tussen Jan en Jonas duidt.

Wellicht zijn de beide genoemde Velpse molens altijd in het bezit geweest van Jonas, hij werd tenslotte in 1621 ook al genoemd in samenhang met een papiermolen. Nader onderzoek te Dordrecht zou mogelijk uitsluitsel kunnen geven. Voor ons echter is de bezitter van de Heelsumse molen van belang.

In de "Nederlandse Leeuw" heeft Mr. G.W. van Herwaarden een artikel gepubliceerd over het geslacht "Cabeliau". Hij merkt hierin op "in de tijd dat dit geslacht van beroepsofficieren verhuisde naar de republiek, zo omstreeks 1585, verliet nog een andere familie Cabeliau Vlaanderen om geloofsredenen en vestigde zich in onder andere Leiden. Tot de leden hiervan behoorden de Amsterdamse hoogleraar Dr. Johannes Cabeliau, de Rotterdamse kooplieden Jonas en Abraham Cabeliau en de Leidse predikant Petrus Cabeliau. Hoewel verwantschap met het hieronder behandelde geslacht niet uitgesloten is, ontbreekt hiervoor elk bewijs. Het is te hopen, dat in de toekomst ook op deze Cabeliau'en eens de aandacht valt, die zij zozeer verdienen (13). Dit geslacht Cabeliau is afkomstig van Oudenaarde. "Ons" geslacht Kabeljauw zou ook connecties hebben met Oudenaarde, zo zouden de Quickelberch-jes ook uit Oudenaarde komen. Hierover heb ik zo mijn twijfels, daar in de huwelijksakte van Jonas en Susanna zij voorkomt als afkomstig van "Francfort", terwijl ook haar achternaam mij Duits doet voorkomen. Misschien heeft het gezin van haar vader Steven een uitstapje gemaakt naar Oudenaarde, alwaar de latere echtgenoten elkaar hebben leren kennen.

Wat voor de aanwezigheid van de naam Kabeljauw in onze regio zeer opmerkelijk is, is het feit dat in de regestenlijst van Arnhem ook een Johannes Cabeliau voorkomt, en wel op 29 augustus 1305. Dan woont hij op "St. Walburgis", terwijl hij op 13 september 1316 een lening is aangegaan, en tenslotte op 1 juni 1321 borg staat (14). Of de tak van Jan en Jonas van hem afstammen, en het geslacht dus zijn wortels heeft in deze contreien, is mij (nog) onbekend.

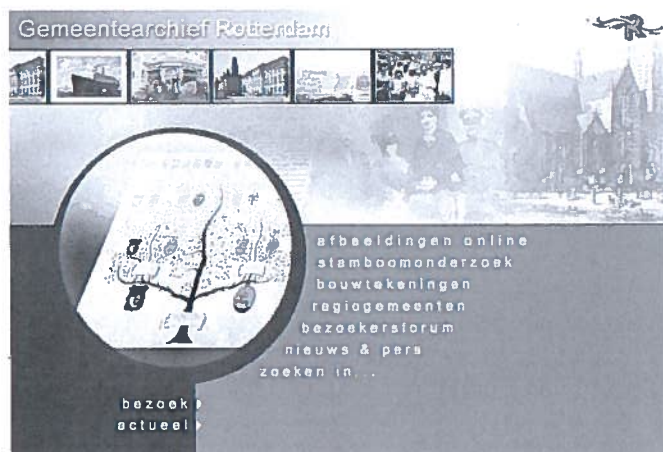
Terug naar de molen en de herkomst van de naam "Kabeljauw" in Heelsum. Aleid W. van de Bunt schrijft "zo wordt bijvoorbeeld in 1798 de "Kabeljauw" gebouwd, waaraan nog de Kabeljauwallee herinnert. Kabeljauw is de naam van een grote papierhandelaar, die vermoedelijk een hypotheek heeft gegeven" (15). Het eerste deel van de eerste zin kunnen we ontzenuwen, de beide "Kabeljauwen" (twee watermolens in het gebied dat we nu kennen als de Kabeljauw) werden in 1728 door de Graaf van Aeldenburg (Aldenburg), heer van Doorwerth, gelegd, en het door haar genoemde jaartal is mij onbekend. In haar boek geeft ze wat betreft de tweede zin wel de naam van haar bron aan, maar deze lijkt mij inhoudelijk niet geheel juist. Ik ben in de door haar genoemde tijdperiode (nog) geen papiermaker c.q. -handelaar tegengekomen met de achternaam Kabeljauw, of het moeten "onze" Jan en Jonas zijn. Zij leefden echter 1 ¾ eeuw eerder.

Als we het jaartal 1798 als typefout (i.p.v. 1728) aanvaarden, zou het kunnen dat de molens vernoemd zijn naar de gebroeders of het geslacht. Eigenlijk zou ik dan eerder verwachten dat de "tweede Heelsumse molen" die naam gehad zou hebben, want die lag op/nabij de plek van de "eerste Heelsumse molen", en werd eerder gelegd dan de twee op de Kabeljauw (1669). Daarnaast lagen de "Kabeljauwen" ook op geruime afstand van de "eerste en tweede".

Tot mijn spijt ben ik nog niemand, afgezien van Aleid W. van de Bunt, tegengekomen die zich gewaagd heeft aan een verklaring voor de naam "Kabeljauw". H.C.J. Erkens spreekt eenmaal over "Kabbellauw", zonder verder op de naam in te gaan (16). E.J. Demoed maakt melding van de molens beneden de "Kabillauwsdam", ook zonder verder op de naam in te gaan (17). Opmerkelijk is echter dat beiden op deze plek de "l" gebruiken in plaats van de "j". Zou de herkomst dan toch vóór of rond 1600 liggen, en moet de "l" eigenlijk een "i" zijn?

Mocht er iemand zijn die iets naders kan vertellen omtrent de herkomst van de naam "Kabeljauw", dan houd ik me aanbevolen.

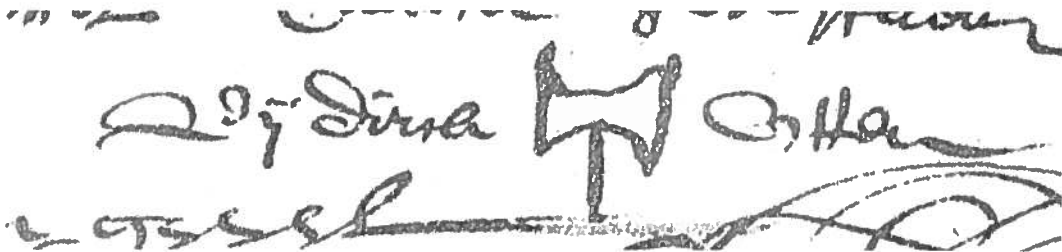
Zo aan het eind van dit artikel heb ik nog een aardige akte (18). Op 20 juli 1630 sluit Jonas Cabbeljauw, u weet wel: de Velpse broer, een compagnieschap met Abraham van de Poel, een koopman uit Amsterdam. Het betreft een contract tot "fabricage van grauwe pampieren", en baseert zich op een akte van 25 juni 1628 tussen Jonas ter ener zijde, en ter andere zijde Frans Andriesz, Lodewijck van Aelst, Pieter van de Poel, Lijntgen van Aelst en Lieffken van Aelst. Alle laatst genoemden hebben dezelfde moeder, te weten Godelieve de la Rama, eerst gehuwd met Hans van Aelst, en na diens overlijden met Peter Jacobs van de Poel. Het meest opmerkelijke hieraan is dat Pieter van de Poel in deze tijd papiermaker was op de papiermolen bij herberg de Bock in Renkum, en zo ziet u maar weer hoe klein dat papierwereldje was in die tijd. Dit "handelsvennootschap" omtrent de export van papier naar Engeland wordt ook genoemd in "Papier Scheppen"(19). Ook het "Gelders molenboek" verhaalt van dit vennootschap, en merkt daarbij op dat door hen bijna geheel Engeland tot diep in de 17^e eeuw voorzien werd van "bruin" (pak)papier (20). Of de schrijvers deze Rotterdamse akte kenden, weet ik niet; de mogelijkheid bestaat dat zij een akte van 16 juni 1629 te Amsterdam voor ogen hadden. Deze akte wordt ook aangehaald in de akte van 20 juli 1630, en erin wordt tevens beschreven dat Pieter van de Poel onder voorwaarden papier mag verhandelen te Londen. Voorn noemt zelfs een overeenkomst tussen de "van Aelst" clan en Jan Cabbelieu uit Dordrecht (!) in 1612, en één tussen Lodewijck van Aelst en Jonas Cabeljau, een Rotterdamse (!) koopman, uit 1620. Dit bewijst naar mijn mening ook dat Jonas al voor het overlijden van zijn broer Jan één (of meer) papiermolens in bezit had, misschien ook de Velpse?

Afbeelding 4 "De site van het gemeentearchief Rotterdam".
(Foto collectie Burgsteyn).

Wellicht denkt u nu dat ik meerdere dagen in het gemeentearchief te Rotterdam gebivakkeerd heb, maar niets is minder waar. Dit artikel is tot stand gekomen uit gegevens die afkomstig zijn van het internet, en met name de site van het gemeentearchief Rotterdam (21), en de gegevens uit de "collectie Burgsteyn" (22).

Als nieuwkomer binnen de historie van Renkum is het uiteraard wel handig als je soms wat vingerwijzigingen krijgt, en die heb ik gehad van Geert Maassen, waarvoor ik hem zeer erkentelijk ben. Tenslotte, mocht u gaan kijken op de site van Rotterdam, let er dan op dat de zoekfunctie niet altijd even correct werkt. Zo zal zoeken op de woorden "Pieter" en "Poel" niet de gewenste akte (uit 1630) opleveren, terwijl zoeken op "papier" dat wel doet. Er zijn in ieder geval nog een drietal 17^e eeuwse aktes waarin Renkumers worden genoemd. En wie weet wat er nog tevoorschijn komt bij gebruik van alternatieve zoekwoorden.

Afbeelding 5 "Het handmerk van Dirck Otten.". (Foto collectie Burgsteyn).

Graag wil ik afsluiten met een opmerking en een vraag. Wat betreft de opmerking: het is mij bekend dat het geslacht Kabbeljauw bij nog meer molens op de Veluwe betrokken is geweest, doch deze gegevens waren voor dit artikel verder niet relevant. En tenslotte de vraag: zoals uit bijgevoegde scan van de "ondertekening" van Dirck Otten blijkt, tekent hij met een "handmerk". Heeft iemand een verklaring voor dit handmerk, wat is het, en heeft het iets van doen met de papiermakerij?

Nadat ik het artikel ingeleverd had, deed ik nog een opmerkelijke vondst, temeer daar Jan Cabbeljauw nu dichterbij Heelsum te plaatsen is, en wellicht toegang geeft tot nadere vondsten in verband met de eerste Heelsumse molen.

In "Ons voorgeslacht", jrg. 10 nr. 54, juli/augustus 1955, las ik in het artikel "Welke Zuidhollanders vestigden zich sinds 1600 te Nijmegen" de inschrijving: "11-12-1616 Jan van Cableau van Dordrecht Coopman". Als vindplaats wordt opgegeven het Stadsrekenboek van 1616, en erbij wordt vermeld "Cabbellieauw". Hoe lang hij "burger" van Nijmegen geweest is, is nog onbekend, maar hebt u interesse in de eerste Heelsumse molen, wellicht geeft het gemeentearchief van Nijmegen iets prijs.

Noten

- (1) Notaris Jan van Aller Az., akte koop verkoop, ONA Rotterdam inv. nr. 78 akte nr. 295/563, 4-6-1625.
- (2) <http://members1.chello.nl/~j.nikkels/gen/papier/papier.html>
- (3) Bernardt Kempink, Archief rekenkamer, kaart nr. 259.
- (4) H.C.J. Erkens, "De Heelsumse papiermolens", Hoog en Laag, 5-8-1992.
- (5) D. van Baalen, "Mais", Nederlandse Historiën, 1968, nr. 3.
- (6) "Amsterdam in Zweden", Amstelodamum, 1923 nr. 5.
- (7) Notaris Arnout Wagenvelt, testament, ONA Rotterdam inv.nr. 145 akte nr. 138/255, 25-11-1637.
- (8) H. Kerckamp, "Waterraderen wentelden in Velp en Rozendaal", 1970.
- (9) H. Voorn, "De papiermolens in de provincie Gelderland", 1985.
- (10) <http://www.gensdata.nl/isis3/>
- (11) H. Hagens, "Op kracht van stromend water", 1998.
- (12) H. Voorn, "De papiermolens in de provincie Gelderland", 1985.
- (13) Mr. G.W. van Herwaarden, "Cabeliau", Nederlandse Leeuw, 1962, nr. 12.
- (14) R.A.D. Renting, "Regestenlijst van de schepenkist, oorkonden uit het rechterlijk archief van Arnhem", 1952
- (15) Aleid W. van de Bunt, "Doorenweerd van Heerlijkheid tot Dorp", 1974.
- (16) H.C.J. Erkens, "De Doorwerthse bossen", Hoog en Laag, 5-1-1994.
- (17) E.J. Demoed, "Van een groene zoom aan een vaal kleed", 1962.
- (18) Notaris Jan van Aller Az., compagnieschap, ONA Rotterdam inv. nr. 85 akte nr. 67/137, 20-7-1630.
- (19) M. Trap, "Papier scheppen", 1980.
- (20) "Gelders molenboek", 1968.
- (21) <http://www.gemeentearchief.rotterdam.nl/>
- (22) <http://www.burgsteyn.info/>

DE DOOS MET HERINNERINGEN AAN OUD-OOSTERBEEK GAAT NOG EEN KEER OPEN

door Sandra Niessen en Jan Hofstede

Door onwaarschijnlijke omstandigheden ben ik (Sandra) in het bezit gekomen van een doos met herinneringen aan oud-Oosterbeek, geschreven door de oudere zus van mijn oma, oud-tante Hendrika Willemina Oldenhave. Zo ben ik iets meer over haar te weten gekomen. Geboren in 1888, groeide zij op bij haar oma (Henrika Willemina Oldenhave-Ohlen) en tantes aan de Weverstraat, op de hoek van de Jagerskamp.

Op 19-jarige leeftijd verhuisde zij permanent naar Zelhem, maar Oosterbeek bleef in haar herinneringen aanwezig. Op oudere leeftijd hield zij een plakboek bij, waarin zij foto's, ansichtkaarten, krantenknipsels en door haarzelf geschreven stukjes over dingen die haar opvielen of interesseerden, plaatste. Zij heeft meerdere artikelen over Oosterbeek verzameld.